

Saksutgreiing

SAKSGANG**Styre, utval, komite m.m.**

Utval for Plan og Utvikling

Møtedato

30.04.2014

Saksnr

047/14

Sakshandsamar: Solfrid Trå / Finn Olav Myhren	Arkiv: FA-S10	Arkivsaknr 13/273
--	------------------	----------------------

Fråsegn frå Jølster kommune, behandling av småkraftsøknader - Helgheim kraftverk

Rådmannen sitt framlegg til vedtak:

Den planlagde utbygginga av Helgheim kraftverk er vurdert som lite konfliktfylt og Jølster kommune har ikkje avgjerande merknader i høve landbruk, natur og friluftsliv. Jølster kommune vil tilrå å gje konsesjon for bygging og drift av Helgheim kraftverk, men at minstevassføring blir vurdert opp mot tap av verdi av biologisk mangfald. Ein bør også vurdere dei avbøtande tiltaka knytta til gyteforholda, og at desse vert brukt som vilkår for konsesjon.

Det er ikkje avgjerande merknad i høve gjeldande kommuneplan.

Inngrepa som følgje av tiltaka bør vere skånsame og tilpassa eksisterande terrengtilhøve.

Dersom det vert gjeve konsesjon, vil det ikkje vere krav om kommunal sakshandsaming av tiltaket etter Plan og Bygningslov, jamfør SAK §7 nr. 1

Det vert elles synt til administrasjonen si saksutgreiing i høve NVE sitt vidare arbeid med konsesjonssøknaden.

Handsaming i Utval for Plan og Utvikling 30.04.2014:

Samrøystes i samsvar med utbygginga.

UPU-047/14 Vedtak:

Den planlagde utbygginga av Helgheim kraftverk er vurdert som lite konfliktfylt og Jølster kommune har ikkje avgjerande merknader i høve landbruk, natur og friluftsliv. Jølster kommune vil tilrå å gje konsesjon for bygging og drift av Helgheim kraftverk, men at minstevassføring blir vurdert opp mot tap av verdi av biologisk mangfald. Ein bør også vurdere dei avbøtande tiltaka knytta til gyteforholda, og at desse vert brukt som vilkår for konsesjon.

Det er ikkje avgjerande merknad i høve gjeldande kommuneplan.

Inngrepa som følgje av tiltaka bør vere skånsame og tilpassa eksisterande terrengtilhøve.

Dersom det vert gjeve konsesjon, vil det ikkje vere krav om kommunal sakshandsaming av tiltaket etter Plan og Bygningslov, jamfør SAK §7 nr. 1

Det vert elles synt til administrasjonen si saksutgreiing i høve NVE sitt vidare arbeid med konsesjonssøknaden.

Saksutgreiing:

Helgheim kraftverk SUS søker om konsesjon etter vassressurslova § 8 og energilova for bygging og drift av Helgheim kraftverk i Helgheimselva i Jølster kommune, samt overføring av vatn frå Stølselva til Helgheimelva.

Kraftverket vil nytte fallet på ei 1300 meter lang strekning mellom inntaket på kote 469 i Helgheimsdalen og kraftstasjonen på kote 214 moh (7 m over Jølstravatnet) ved Helgheim kyrkje på oppsida av E39. Det er planlagt ei overføring (ca. 300m) av Stølselva som kjem frå Husstøyla og over til inntaket i Helgheimselva. Røyrgata vert gravd ned i sin heilskap over ei strekning på 1300 m. Det må byggast ein 50 meter lang veg frå eksisterande skogsveg til inntaket. Berekna årleg produksjon er 7,4 GWh i middelproduksjon, noko som tilsvarar normalforbruket til 370 husstandar.

Søknaden skal handsamast av NVE, Noregs vassdrags- og energidirektorat, etter reglane i kap. 3 i vassressurslova, og gjeld løyve etter § 8 i jamfør nemnde lovverk. Jølster kommune har i oversendingsbrev frå NVE "Fleire søkjarar – Søknad om løyve til å bygge 7 småkraftverk i Jølster og Gloppen kommune, Sogn og fjordane - høyring" datert 17.01.2014 fått søknaden til uttale. Uttalefrist er 02.05.2014. Kommunen er også bede om å vurdere den samla belastninga.

Søklar Helgheim kraftverk SUS er organisert som eit selskap eigd av grunneigarane med fallrettar i prosjektet. Fallrettseigarane blir såleis eigarar i kraftverket, kommunen vil få ei

auke i sine skatteinntekter og lokalt næringsliv vil bli nytta i både anleggs- og driftsfasen. Tiltaket vil styrkje busetnadsgrunnlaget på Helgheim for denne og neste generasjon.

Jølster kommune har gjennomført synfaring for planlagde utbyggingsområde 09.04.2014 og har vurdert saka ut frå dette, kjennskap til området, søknad, kart og relevante plandokument.

Skildring av tiltaket

Minstevassføring

Det er planlagd årleg minstevassføring for Helgheimselva på 40 l/s og 10 l/s for Støylselva, til saman 50 l/s. Dette er meir enn alminneleg lågvassføring, som er berekna til 29 l/s, og litt over 5 persentilen for sommaren på 45 l/s.

Ved middelsvassføring vil ein få overløp i mai, juni og dels i byrjinga av juli, i tillegg til at ein får noko overvatn i haustflaumar i september og oktober. Utanom dette vil restvassføringa bestå av tilsiget frå restfeltet mellom inntak og kraftstasjon. Restfeltet er berekna til å gje eit tilsig på 90 l/s. I tørre periodar vert restvassføringa mindre enn dette.

Etter utbygginga vil medelvassføringa gjennom året bli redusert til 48 % av naturleg vassføring på den berørte elvestrekninga.

Kraftverket vil ha ei maks slukeevne på 1300 l/s, og minimum 130 l/s. Dette betyr at i eitt middels år vil antal dagar med vassføring lågare enn minste slukeevne og minstevassføring vera 111, og anlegget vil då vera ute av drift.

Nedbørsfeltet til inntaket er 10 km² (inkl. Stølselva), og har liten naturleg sjølvregulering.

Den einaste innsjøen i feltet ligg høgt oppe og har lite overflate areal. Dette gjer at vassføringa har stor variasjonsbredde med spisse flaumverdiar og lange tørre periodar med lite vatn.

Vassinntak

Inntaket i Helgheimselva skal plasserast på kote 469 og det er planlagt ein dam med kronebredde på 25 m og høgde på ca. 3 m. Dammen vert bygd av betong med tappeluken og arrangement for slepping av minstevassføring. Toppen av dammen vil kome i same høgde som det flate terrenget på høgde breidd, og såleis verte lite synleg. Neddemt areal blir på ca. 800 m².

Det er planlagt ei overføring frå Stølselva på kote 486 med ein sperredam på ca. 5 m utført i betong. Dammen blir liggande i byrjinga av den djupe bekkekløftformasjonen som elva renn i ca. 500m lengde. Dammen blir ca. 1-2 m høg og oppdemt areal blir 50 m², og blir utstyrt med tappeluken og arrangement for slepping av minstevasføring.

Mellom dammen i Stølselva og til oppstrøms dammen i Helgheimselva vil det bli lagt eit anleggsrør på ca. 350 m.

Vassveg/røyrgate

Røyrgata er tenkt plassert på vestsida av elva. Den vert i sin heilskap greve ned slik at han ikkje vert synleg utanfrå. Det er stort sett lausmassar heile vegen. Dei første 500 m går røyrgata gjennom utmark/beitemark med lauvskog, og forset gjennom eit plantefelt med gran i 250 m før den går over dyrka mark dei siste 550 m. Det må hoggast skog i der røyrgata går gjennom granfelt og lauvskog.

Det er viktig at rydding av røygata skjer med minst mogleg konsekvens for det visuelle inntrykket av røygata, og at den så fort som råd vert revegetert med stadeigen vegetasjon og tilsådd som før tiltaket. I granfeltet må toppen av røygata vera open, ca 5 m bredde, medan resten kan plantas til igjen.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er tenkt plassert inn i bakken på kote 214, like oppstrøms to små øyer som ligg midt i elveløpet, ca. 160 m opp i frå Jølstravatnet. Det vil ligge 70 m frå nærmaste bustad.

Bygget vert utført i betong og vert 75 m² stort. Nødvendig areal til kraftstasjonen blir ca. 900 m². I søknaden kjem det fram at det er lagt stor vekt på reduksjon av støy og støydempande tiltak.

Plan og bygningsavdelinga har følgjande merknader til utforming av kraftstasjonen. Ut frå estetikken i området er det lite ynskjeleg med eit reint betongbygg. Plan- og bygg ynskjer difor at veggane vert forblenda med tre eller teglstein. Om treverk vert nytta bør dette vere ubehandla eller i jordfargar. Det er ikkje sagt noko om takteking. Avdelinga ynskjer primært torv, men om stein vert nytta må denne vere i ei matta utføring slik at gjenskin ikkje oppstår. Anlegget bør få ei utforming som verkar mest mogeleg støyreduserande.

Anleggsveg/tilkomstveg

Tilkomst til anlegget vil skje via E39 og eksisterande vegar oppover Helgheimsdalen på begge sider. Vegen til Helgheimsstøylen går forbi området der inntaket er tenkt, slik at det kun blir nødvendig med 50 m med ny veg fram til inntaket.

Fram til kraftstasjonen fins det allereie ein veg frå E39 på 140 m, men denne må utbetras for å kunne frakte tunge kolli. Eit anna alternativ er å bygge bru frå parkeringsplassen ved kyrkja over elva, og då vert det 75 m bru/veg som må byggast.

Administrasjonen meiner det er positivt at mest mogleg eksisterande veg vert brukt, og at omsøkt kraftverk krev lite nybygd veg. Av alternativa for veg til kraftverket synes kommunen den beste løysninga vil vera det eksisterande alternativet.

Tilknyting til kraftverk

Sunnfjord energi er områdekonsesjonær og har ei 22 kV distribusjonslinje frå Helgheim til Skei, og det må påreknas oppgradering av denne. Det står i dag ein trafo der kraftstasjonen er planlagt. Denne er knytt til eksisterande 22 kV linje som forsynar Helgheim med energi. Straumen blir ført frå kraftstasjonen via ein 50m nedgrave kabel til den eksisterande 22kV linja.

Massedeponi for overskotsmassar

Det er planlagt eit midlertidig massetak på eigedom gnr. 6 bnr. 1. Det aktuelle området ligg 150 m aust om tunet på garden på kote 250.

Kommunens vurdering av tiltakets effekt for arealbruk, landbruk og miljø

Arealbruk

Omsøkt område ligg i LNF-området etter gjeldane kommuneplan.

Midlertidig anleggsområde:

Areal-/avkastningsgrunnlaget for landbruket i området vil bli redusert med om lag 13 daa innmark og 20 daa utmark i anleggsperioden.

Det er i tilknytning til røyrgata at det vert berørt mest innmark og utmark i anleggsperioden. Etter anlegget er satt i drift vil innmarka bli sådd til og igjen kunne nyttas til jordbruksformål. Granfeltet kan plantas til på ny, men eitt 5 m belte på toppen av røyrgata må haldas oppe, dette legg beslag på 1250 m³.

Permanent anlegg:

Varig arealbruk er svært minimal med 1 daa innmark og 2,5 daa utmark, og dette vil ikkje få varig tyding for jord- og skogbruk. Innmarka som kraftstasjonen skal plasseras på, er i dag ikkje nytta i jordbrukssamanheng.

Landbruksfagleg vurdering

Bygda er i dag i all hovudsak ei jordbruksbygd. Det er aktiv gardsdrift på begge sider av elva og det er planta mykje gran i dalsida opp mot Huusstøylen og i dalsida mot Grånbba – Såtefjellet. Dalen vidare oppover har vore nytta som utmarksbeite heile vegen opp til fjells. I anleggsperioden vil bygginga påverke drifta av gnr. 6 bnr. 1, då røyrgata vil gå over dyrka mark der. Det kjem fram av søknaden at ein vil søkje å bygge denne delen av røyrgata på ei tid av året då konflikta med drifta av gardsbruket blir minst mogeleg.

Omsøkte kraftutbygging vil gje gardsbruka som er del i utbygginga ei viktig tilleggsinntekt, som på sikt vil styrkje driftsgrunnlaget på gardane samt sikre framtidig busetnad i grenda. Utifrå landbruksinteressene i området ser administrasjonen planlagde utbygging av Helgheimselva som ei god og framtidsretta investering. Planlagd utbygging vil medføre svært små endringar i jordbrukslandskapet.

Miljøfagleg vurdering

Miljømessige konsekvensar av tiltaket er knytt til minstevassføring, inntak, vegbygging, røyrgate og dam. Tiltaka kan tenkjast å ha verknad på flora, fauna, fiske, visuelle kvalitetar ved området og det er Aurland naturverkstad som har gjennomført kartlegging av miljøverdiar i området.

Landskap og visuelle verknadar

Området har typisk vestlandsnatur. Elva ligg godt skjult i skogen og har ingen synlege fossefall og stryk. Nedre del av tiltaksområde består av beitemark/innmark. Øvre delar er utmark med store plantefelt med gran. Det mest synlege inngrepet vil bli røyrgatetraseen gjennom granfelta.

Inntaket til kraftverket ligg om lag i tregrensa på 470 moh og i eitt flatt myrlendt område. Inntaksdammen vil liggje i flukt med terrenget og bli lite synleg.

Heile influensområde er prega av ulike menneskelege aktivitetar, i form av vegar, gran planting og dyrka mark langs heile utbyggingstrekninga. Tiltaket vil såleis ikkje føre til reduksjon av inngrepsfrie naturområde (INON).

Etter anlegget er ferdig vil det ikkje gi nokon endringar i bruken av området. Røyrgate traseen vil bli tilsådd og arrondert slik at terrenget får tilbake si opphavlege form. Administrasjonen vil påpeike viktigheita av å rydde opp etter at anleggsfasen er ferdig.

Biologisk mangfald og vilt

Området har totalt sett høvesvis alminneleg natur i høve til region og vegetasjonssone. Viktige naturverdiar i området er førekomsten av gytekulpar for aure og bekkekløftlokalitet i Stølselva. Bekkekløfta har verdi C og vart kartlagt under synfaring i samband med rapporten.

Det er ikkje registreingar av raudlisteartar innanfor bekkekløfta og elles i influensområdet. Næringssøk av strandsnipe (NT) og kongeørn er sannsynleg, og det vart registrert fossefall under synfaring nedst i elva. Det er lite tilgjengeleg kunnskap om fugl spesifikt for Helgheimsdalen.

Potensialet for nye funn av raudlisteartar er vurdert som lågt til moderat. Kommunen har ikkje andre registreringar som avdekkjer eventuelle raudlisteartar.

Det kjem fram i søknaden at beiteområde for villrein i fjella ovanfor er utanfor influensområde. Det kjem ikkje fram at villreinen potensielt kan nytte lågareliggande område til næringssøk, men administrasjonen kjenner derimot ikkje til at områda som vert påverka av utbygginga normalt sett nyttast av villrein.

Elles vert omsøkt området omtala som lite nytta av hjort, og har ikkje viktige trekkvegar eller spesielt viktige beiteområde.

Rapporten til Aurland Naturverkstad vurderer samla verdi for influensområdet som stor. Utslagsgjevande for vurderinga er gytelokaliteten for storaure. Inntaksdammen i Helgheimselva, nedgraving av røyrgate og bygging av kraftstasjon vil ikkje råke naturtypar av særleg høg verdi. Skadeomfanget av inngrepa i bekkekløftsamfunnet vert rekna som små til middels. Skaden på gytetilhøva vil ikkje vere graverande, han vert her vurdert å ha lite til middels omfang. Samla omfang vert då lite til middels. Tiltaket vil ut frå det ovanforståande få ein liten negativ konsekvens for biologisk mangfald.

Kommunen seier seg einig i denne konklusjonen. Jølster kommune meiner det er avgjerande at dei avbøtande tiltaka knytta til gytetrekninga vert gjennomført. Kommenen syner også til samla belastning, omtala i eige dokument.

Dersom det vert gjeve konsesjon til alle omsøkte prosjekt i nedbørsfeltet til Jølstravatnet vil ein stor andel av natur knytt til små- og middels store elvar verte råka. Dette kan få betyding utover konsekvensane av det herved skildra tiltaket for artar som fossefall, oter og strandsnipe, samt gyteplassar for aure.

Fisk og fiske

Elva har førekomst av gyting av aure frå Jølstravatnet. Den aktuelle strekninga er kort, men i følgje rapporten frå Aurland Naturverkstad er slike mindre elvar langs vatnet viktige for gytinga til Jølstrauren. Elvestrekninga vert verdsett som svært viktig for biologisk mangfald etter DN handbok 15.

Jølstravatnet er ein av få ferskvatn sjøar i Noreg med storaurestamme, og nokon av dei største aurane som er teke i landet kjem frå Jølster. Kvaliteten på fisken er god og det er eit utbreidd nærings- og rekreasjonsfiske i vatnet og vassdraget. Administrasjonen vil serleg nemne at utlaupsosane frå bekker og elver som drenerer ned i vatnet er spesielt gode fiskeplassar, og Helgheimselva er ikkje noko unntak.

Det er gjort mykje grunnlagsarbeid med fisken i Jølster og siste store rapport kom i 2008 : (Fiskeundersøkingar i Kjøsnesfjorden og Jølstravatnet 2001 – 2008. Sægrov. H. 2008). I denne kan ein lese at det gjennom genstudiar vart påvist minst tre grupper av aure med stor grad av genetisk reproduktiv isolasjon, og desse hovudgruppene er også ulike økologisk ved skilnadar i gytehabitat, gytetid og delvis habitatbruk (Hindar og Balstad 2000). Dette tyder på at auren gyt der hann vert fødd. Det er vidare nemnd i rapporten at det ikkje er kjend at ein har observert eller fanga storaure på gyteplassar i vatnet eller innløpselver i gytetida, men det er derimot godt kjend i Jølster at storauren gyt i Jølstra (utløpselva). Dette er og i tråd med kva ein har funne ut i andre storaurebestandar, altså at det er utløpselvane som er dei viktigaste gyteelvane for storaure. Desse er normalt sett og dei mest næringsrike. Det er på det reine at storaure kan gå opp i innløpselvene, også Helgheimstelva, på næringssøk, men det er i følge tilgjengeleg kunnskap ikkje mykje truleg at Helgheimselva vert nytta til gyting av storaure.

Skulle det derimot for framtida syne seg at storauren nyttar Helgheimselva til gyting, må effekten av mindre vassføring gjerast greie for av fiskefagleg kompetanse. Og det må då etter administrasjonen sitt syn settast i verk relevante tiltak for å avbøte eventuelle skadeverknader.

Kraftverket er trekt litt opp i elva for å ikkje kome i konflikt med det som kan vera ei gytestrekning for auren i Jølstravatnet. Anlegget skal prosjekterast med omlaupsventil for å sikre tilstrekkeleg vassføring for fisken i elva ved stopp i anlegget. Og ein vurderer å bygge tersklar nedstrøms kraftverket for å halde oppe vasspegelen.

Plasseringa av kraftstasjonen ved kvote 214 moh vil ikkje påverke verdien av Helgheimselva i høve til fiske gitt at det gjennom året er så stabil vassføring som mogeleg. Dette med bakgrunn i at det meste av fiske skjer nedstraums planlagde kraftstasjon. Med 200 meter av den nedre delen av Helgheimselva intakt nedstraums planlagde kraftstasjon vil auren fortsatt få god moglegheit til å gyte samt gje yngel gode oppvekstvilkår i Helgheimselva. Truleg er fiskeproduksjonen ovanfor planlagde kraftstasjon om lag lik null, og det av fisk som finst i denne elvestrekninga har dårleg kvalitet og utgjer ein svært liten stamme.

Kulturminne og -miljø

Fleire av bygningane på Helgheimsstøyla og Husstøyla er registrert i SEFRAC databasen, likeeins ulike restar etter bygningar. Ingen av dei er i nærleiken av det planlagde kraftverket. Det ligg ikkje kjente automatisk freda kulturminne i utbyggingsområde.

Friluftsliv

Planlagde og omsøkte kraftverk er del av LNF- område i kommuneplanen for Jølster. Jølstravatnet er klassifisert som lokalt viktig friluftsområde i FRIDA databasen. Sidan kraftverket ligg 160 m opp i elva og på motsett side av E39, er det ikkje konflikt mellom det planlagde kraftverket og friluftinteressene knytta til Jølstravatnet.

Det kjem fram av søknaden at det er i hovudsak bygdefolk som nyttar Helgheimsdalen til friluftsliv, fjelltrim og jakt. Dei eksisterande vegane gjer Helgheimsdalen tilgjengelig, og

stølane blir nytta som utgangspunkt for vidare ferdsel. Om vinteren kan Helgheimsdalen vere innfallsport for skiturar til Skjorta og andre fjell i området.

Vurdering

Vasskraft har eit stort potensiale i Jølster. Dette er rein fornybar energi som Jølster kommune vil legge til rette for å utnytte.

Det er gode samfunnsmessige verknaden av tiltaket. Det er planlagt at bygge-entreprisar vert sett ut til lokale entreprenørar. I tillegg vil tiltaket gje gardsbruka som er del i utbygginga ei viktig tilleggsinntekt, som på sikt vil styrkje driftsgrunnlaget på gardane samt sikre framtidig busetnad i grenda.

Helgheimselva vil saman med andre omsøkte kraftverk i kommunen vere med å utløyse ein oppgradering av nettet, noko som er positivt for forsyningssikkerheten til området.

Minstevassføringa som er foreslått, 50 l/s, er meir enn alminneleg lågvassføring på 29 l/s, og litt over 5 persentilen for sommaren på 45 l/s. Kraftverket vil ha overløp i snøsmeltinga frå april til juni og under haustflaumane som saman med mistevassføringa og resttilsaget nedstrøms inntaket vil sikre dynamikk og variasjon i vassdraget. Jølster kommune ber NVE vurdere om foreslått minstevassføringa er tilrådeleg for at naturverdiane ikkje vert redusert i for stor grad. Eit aktuelt tiltak kan vera at Stølselva ikkje blir ein del av anlegget, slik at bekkekløfta vert bevart og tilførsel av restvassføring vert større.

Vidare er det føreslege ei rekkje avbøtande tiltak utover minstevassføring, for å minimera ulempene av tiltaket i forhold til gyteforholda. Jølster kommune meiner desse er gode tiltak, og har ikkje merknader eller suppleringar i forhold til desse. I tillegg kjem andre avbøtande tiltak med tanke på estetikk og støy.

Konklusjon

Administrasjonen vurderer den planlagde utbygginga av Helgheim kraftverk som lite konfliktfylt og har ikkje avgjerande merknader i høve landbruk, natur og friluftsliv. Administrasjonen vil tilrå at det blir gjeve konsesjon for bygging og drift av Helgheim kraftverk, men at minstevassføring blir vurdert opp mot tap av verdi av biologisk mangfald. Ein bør også vurdere dei avbøtande tiltaka knytta til gyteforholda, og at desse vert brukt som vilkår for konsesjon.

Det er ikkje avgjerande merknad i høve gjeldande kommuneplan.

Inngrepa som følgje av tiltaka bør vere skånsame og tilpassa eksisterande terrengtilhøve.

Dersom det vert gjeve konsesjon, vil det ikkje vere krav om kommunal sakshandsaming av tiltaket etter Plan og Bygningslov, jamfør SAK §7 nr. 1

Dokumentliste:

Nr	T	Dok.dato	Avsender/Mottakar	Tittel
1	I	28.02.2013	NVE	Oppstart av behandling av småkraftsøknader i Jølster og Gloppen kommunar
2	I	17.01.2014	NVE	Fleire søkjarar - Søknad om løyve til å bygge 7 småkraftverk i Jølster og Gloppen kommunar, Høyring
3	I	22.01.2014	NVE	Søknad om løyve til å bygge 7 småkraftverk i Jølster og Gloppen kommunar, Høyring - med linkar
4	I	04.03.2014	Sogn og Fjordane Ffylkeskommune	Ang. søknader om å bygge sju småkraftverk i Jølster og Gloppen Jølsterpakken.
5	U	14.03.2014	Sogn og Fjordane Ffylkeskommune	Svar Ang. søknader om å bygge sju småkraftverk i Jølster og Gloppen Jølsterpakken
6	U	02.04.2014	NVE	Agenda for synfaring 09.04
7	I	02.04.2014	Statens Vegvesen Region Vest	Kopi av skriv til NVE - svar til søknad om løyve til å bygge sju småkraftverk i Jølster og Gloppen.